

Problem przebiegu obwodnicy Augustowa: rozwiązania możliwe i niemożliwe

GREENPEACE

SIKOM

Przebieg obwodnicy Augustowa: problem na poziomie wspólnotowym

- 2006, *Letter of Formal Notice*
  - modernizacja odcinka Sztabin-Kolnica
  - obwodnica Augustowa
  - modernizacja odcinka Białystok – Katrynka
  - obwodnica Wasilkowa
  - obwodnica Sztabina
  - modernizacja odcinka Katrynka – Przewalanka
  - modernizacja odcinka Wasilków – Białoruś
  - modernizacja odcinka Kolnica - Augustów
- 2007, *Reasoned Opinion* i skierowanie sprawy do Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości
  - obwodnica Wasilkowa
  - obwodnica Augustowa

Przebieg obwodnicy Augustowa: problem na poziomie wspólnotowym

„2004/4713 K(2006) 6160

Od: Komisja Wspólnot Europejskich.

Do: Jej Ekscelencja Pani Anna Fotyga, Minister Spraw Zagranicznych.

Bruksela, dnia 12/12/2006 r.

Pani Minister,

Pragnę zwrócić Pani uwagę na zagadnienie stosowania przez Polskę przepisów **dyrektywy 79/409/EWG** w sprawie ochrony dzikiego ptactwa i **dyrektywy 92/43/EWG** w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej flory i fauny w odniesieniu do kilku przedsięwzięć drogowych zlokalizowanych w północno-wschodniej Polsce i możliwie mających wpływ na tereny chronione na mocy tych dyrektyw. Istnieją wskazania, że inwestycje te mogą mieć związek z projektem budowy drogi Via Baltica.”

Wniosek KE do ETS przeciwko Polsce ws obwodnicy Augustowa C-193/07

25.8.2007

EN

Official Journal of the European Union

Główny zarzut: Złamanie art 6(2) i 7 Dyrektywy Siedliskowej

przy świadomości wyroku ETS w sprawie C-209/04

— Declare that, by failing to take appropriate measures to avoid deterioration in the habitats and significant disturbance to the species in the SPA *Puszcza Augustowska*, PLB 200002, in the context of the approval procedures for the bypass around Augustów, a town in the north-east of its territory, the Republic of Poland has failed to fulfil its obligations under Article 6(2) and 7 of Directive 92/43/EEC on the conservation of natural habitats and of wild fauna and flora ⁽¹⁾;

With regard to the scheme applicable to that project and to its impact on the SPA, it should be noted that its authorisation procedure began before the date of accession of Poland. The Commission takes the view, in accordance with the ruling in Case C-209/04 *Commission v Austria*, that the provisions of Article 6(3) and (4) of the Habitats Directive do not apply. However, the substantive provisions of that directive, in particular Article 6(2), apply from the time of accession. With regard

Przebieg obwodnicy Augustowa: problem na poziomie krajowym

- **Wyrok WSA w Warszawie z dnia 26.04.2007**

uchylenie postanowienia Ministra Środowiska z dnia 14 lipca 2006 r. Nr DOOŚ-8062/2006 w przedmiocie uzgodnienia środowiskowych uwarunkowań zgody na realizację inwestycji

- **Wyrok WSA w Warszawie z dnia 10.12.2007**

uchylenie decyzji środowiskowej

Przebieg obwodnicy Augustowa: problem na poziomie krajowym

- **uzasadnienie wyroku WSA w Warszawie z dnia 26.04.2007**

Postępowanie ws inwestycji zgodnie ze znowelizowanym Prawem ochrony środowiska (2005)

Odwołując się do treści ww. art. 10 noweli, Sąd miał na uwadze, iż przepis ten nie znajdzie bezpośrednio zastosowania w rozpoznawanej sprawie, gdyż w rozpatrywanym przypadku obowiązek uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla przedsięwzięcia nie wynikał wyłącznie z faktu jego oddziaływania na obszar „Natura 2000”, w rozumieniu art. 46 ust. 1 pkt 2 ustawy - Prawo ochrony środowiska, lecz z samej jego kwalifikacji, jako przedsięwzięcia mogącego znacząco oddziaływać na środowisko, w rozumieniu art. 46 ust. 1 pkt 1 tej ustawy. Równocześnie w rozpoznawanej sprawie nie mógł znaleźć zastosowania art. 19 ust. 2 ustawy o zmianie ustawy - Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw z 2005 roku (złożenie przez inwestora wniosku o procedowanie według przepisów dotychczasowych) skoro inwestor nie dysponował decyzją o lokalizacji drogi lecz decyzją o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu.

Przebieg obwodnicy Augustowa: problem na poziomie krajowym

•w uzasadnieniu wyroku WSA w Warszawie z dnia 26.04.2007 czytamy m.in.:

brak analogii ze sprawą C-209/04, dodatkowo więc obowiązują art. 6(3) i 6(4) Dyrektywy Siedliskowej

Sąd, orzekając w sprawie, miał na uwadze, iż Europejski Trybunał Sprawiedliwości w uzasadnieniu wyroku z dnia 23 marca 2006 r. sygn. akt C-209/04 w sprawie Komisja Wspólnot Europejskich przeciw Republice Austrii (Dz.U. UE C. Nr 131 s. 23) sformułował tezę, iż w o ile stosowne decyzje, dotyczące realizacji przedsięwzięcia, zostały powzięte przed akcesją danego kraju do Unii Europejskiej, kraj taki nie jest związany wymaganiami dotyczącymi zasad ochrony obszarów „Natura 2000” w kontekście analizy wpływu na te obszary przy podejmowaniu dalszych rozstrzygnięć w sprawie. W ocenie Sądu sprawa, w której orzekł Trybunał, nie jest analogiczna do niniejszej. W rozpatrywanej przez siebie sprawie Trybunał podzielił pogląd, iż wydając dalsze orzeczenia w sprawie, odnośnie organy administracji w Republice Austrii były związane wcześniejszym orzeczeniem odnośnie lokalizacji trasy (pkt 12 orzeczenia). W tym zakresie brak jest analogii tej sprawy z niniejszą, co wynika ze wskazanych wyżej uwarunkowań prawa krajowego.

Jakiego rozwiązania szukamy?

Brzegowe warunki przyrodnicze

Zgodne z art 6 Dyrektywy Siedliskowej

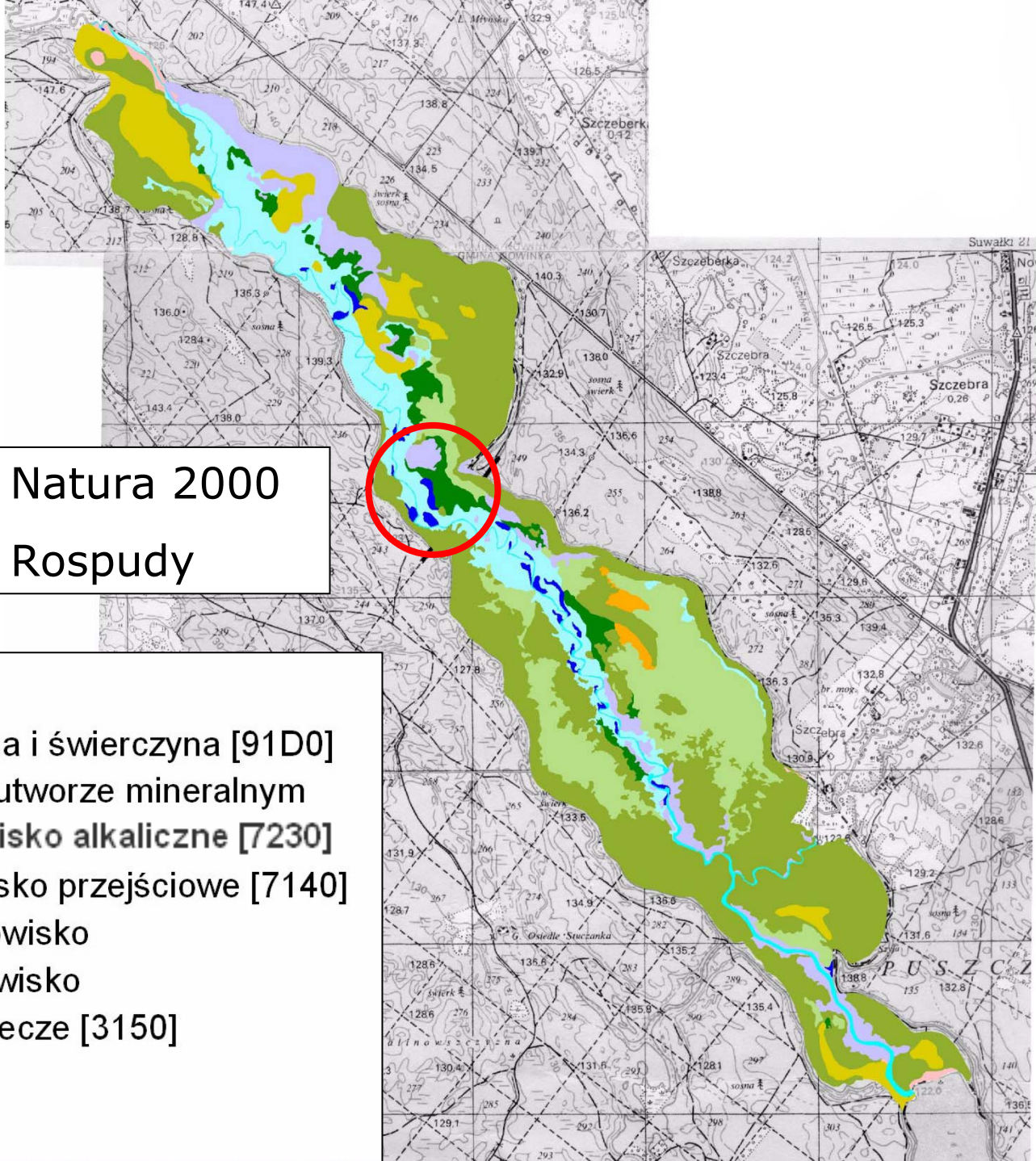
- **Utrzymujące *korzystny stan ochrony gatunków i siedlisk***
  - liczebność populacji, powierzchnia siedlisk
- **Utrzymujące *integralność obszaru***
  - kluczowe struktury, procesy i funkcje
- **Wskazane w toku analizy wariantowej**

Puszcza Augustowska

Co jest przedmiotem ochrony obszarowej?

- **Obszar specjalnej ochrony siedlisk Natura 2000**
- **Siedliska przyrodnicze o znaczeniu wspólnotowym**
- **Cel: utrzymać korzystny stan ochrony**

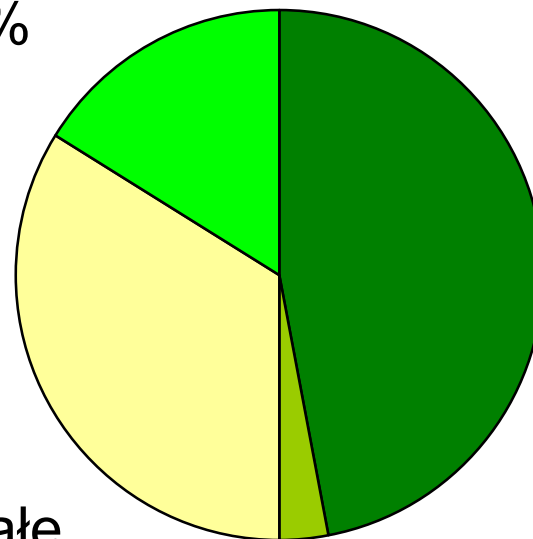
Siedliska Natura 2000
w dolinie Rospudy

- ols
- brzezina i świerczyna [91D0]
- las na utworze mineralnym
- torfowisko alkaliczne [7230]
- torfowisko przejściowe [7140]
- turzycowisko
- trzciniowisko
- starorzecze [3150]
- inne
- rzeka

Udział powierzchniowy siedlisk z Załącznika 1 Dyrektywy Siedliskowej UE na torfowisku w Dolinie Rospudy

Torfowiska
alkaliczne
7230 - 16%

Bory i lasy bagienne
*91D0 - 47%

Pozostałe
siedliska
- 34%

Inne siedliska
„dyrektywowe” - 3%

Siedliska o znaczeniu
wspólnotowym

Świerczyna na torfie
siedlisko *91D0

Siedliska o znaczeniu wspólnotowym

**torfowiska
alkaliczne**
siedlisko 7230

Puszcza Augustowska

Co jest przedmiotem ochrony obszarowej?

- **Obszar specjalnej ochrony siedlisk Natura 2000**
- **Specjalny obszar ochrony ptaków Natura 2000**
- **Gatunki roślin i zwierząt o znaczeniu wspólnotowym**
- **Cel: utrzymać korzystny stan ochrony**

Gatunki roślin (torfowiska Rospudy)

4 gatunki z Dyrektywy Siedliskowej UE

75 gatunków roślin naczyniowych i mchów
objętych **ochroną gatunkową**

13 gatunków roślin naczyniowych z
Polskiej Czerwonej Księgi

32 gatunki roślin naczyniowych i
mchów z **„czerwonej listy”**

Gatunki o znaczeniu
wspólnotowym

Lipiennik Loesela
Liparis loeselii

Gatunki o znaczeniu
wspólnotowym

Skalnica torfowiskowa
Saxifraga hirculus

Gatunki ptaków

Lęgowe gatunki ptaków z Dyrektywy Ptasiej, m.in.:

- **bielik**
- **orlik krzykliwy**
- **trzmiełodjad**
- **bocian czarny**
- **żuraw**
- **jarząbek**
- **dzięcioł białoogrzbisty**
- **dzięcioł zielonosiwy**
- **włochatka**
- **kropiatka**
- **muchołówka mała**

Puszcza Augustowska

Co jest przedmiotem ochrony obszarowej?

- **Integralność obszaru**
- **= Kluczowe:**
  - **struktury**
  - **funkcje**
  - **procesy**
- **Torfowiska alkaliczne**
- **Również inne ekosystemy!**

Torfowiska alkaliczne

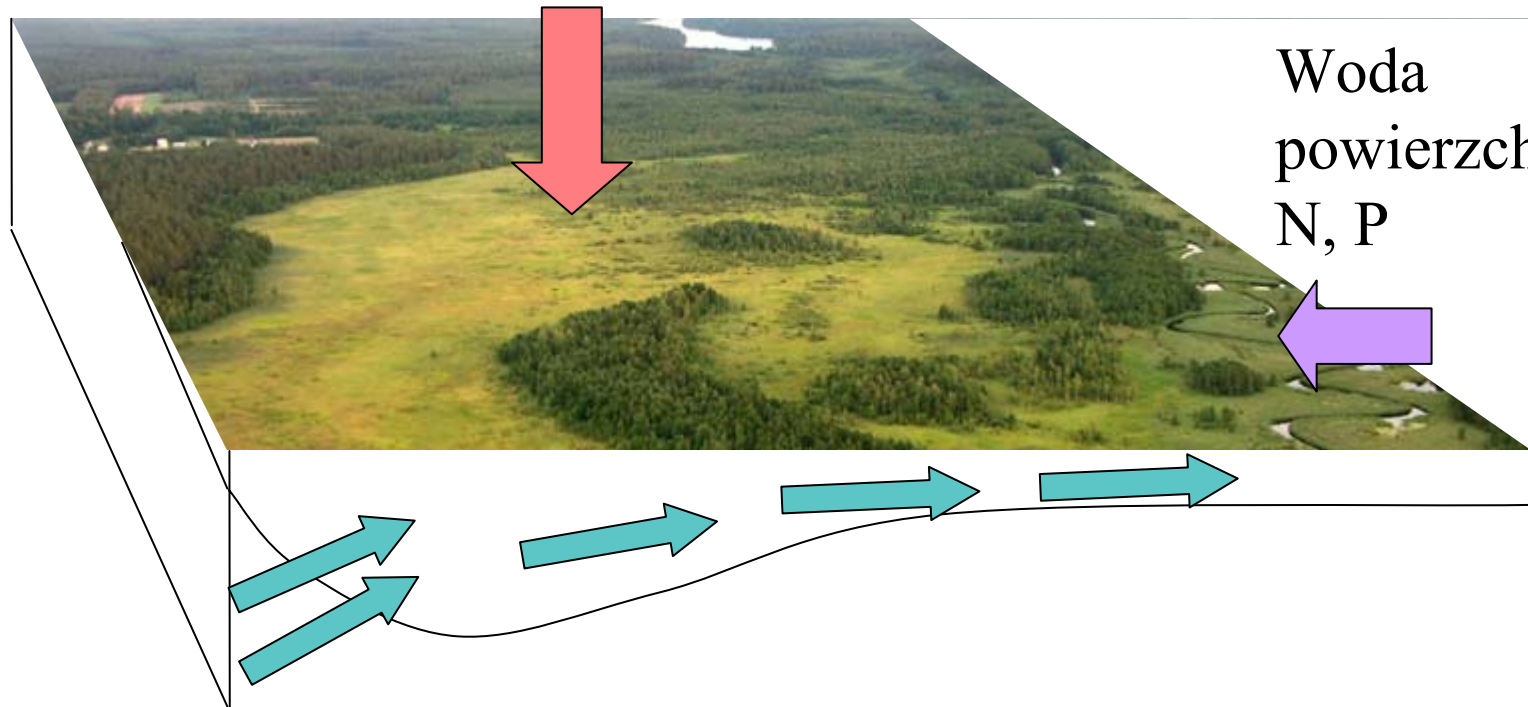
- Siedlisko zagrożone w skali Europy, prawie wszystkie stanowiska zaburzone przez człowieka
- W Dolinie Rospudy zachowane w stanie naturalnym, nie wymaga ochrony czynnej
- Dolina Rospudy - najlepiej zachowane torfowisko przepływowe w Europie (ekosystem referencyjny)
- Stan równowagi od tysiącleci dzięki niezaburzonemu zasilaniu (bardzo wrażliwe gradienty ekohydrologiczne na torfowisku)
- Integralność ekohydrologiczna torfowiska i strefy zasilania - nie jest możliwa ochrona części systemu!!!

Strefowość
roślinności

Równowaga warunków ekohydrologicznych

Woda deszczowa H^+

Woda
powierzchniowa
N, P

Woda gruntowa
 Ca^{2+} , Fe^{2+}

Znaczący negatywny wpływ dotychczasowej lokalizacji na obszar Natura 2000

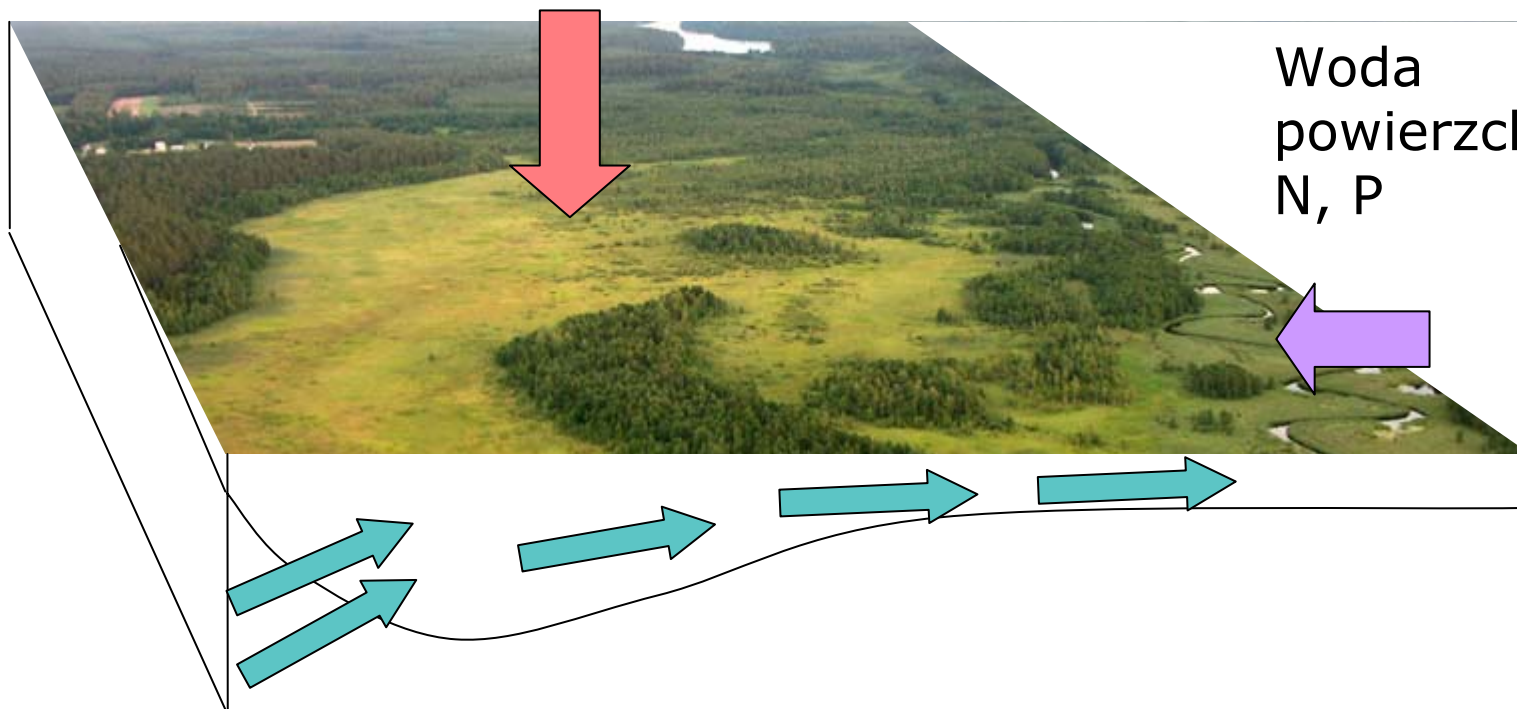
- Zmiana stosunków wodnych
- Eutrofizacja
- Hałas
- Ryzyko poważnych awarii
- Zanieczyszczenia

Skutki odwodnienia na stosunki ekologiczne torfowiska

- Odwodnienie w dowolnym miejscu wpływa na przepływy wód w innych obszarach torfowiska
- Zmniejszenie ciśnienia przepływowych wód gruntowych:
  - wzrost znaczenia wód deszczowych i powierzchniowych o innym chemizmie
  - sukcesja torfowisk alkalicznych w kierunku kwaśnych mszarów torfowcowych
- Przesuszenie wierzchniej części torfowiska
  - mineralizacja torfu i eutrofizacja
  - ekspansja roślin siedlisk żyznych
- Wzrost gęstości torfu
  - osiadanie powierzchni torfowiska
  - po ustaniu odwadniania powstają rozlewiska
  - zmiana warunków siedliskowych
- eliminacja siedlisk i gatunków będących przedmiotem ochrony

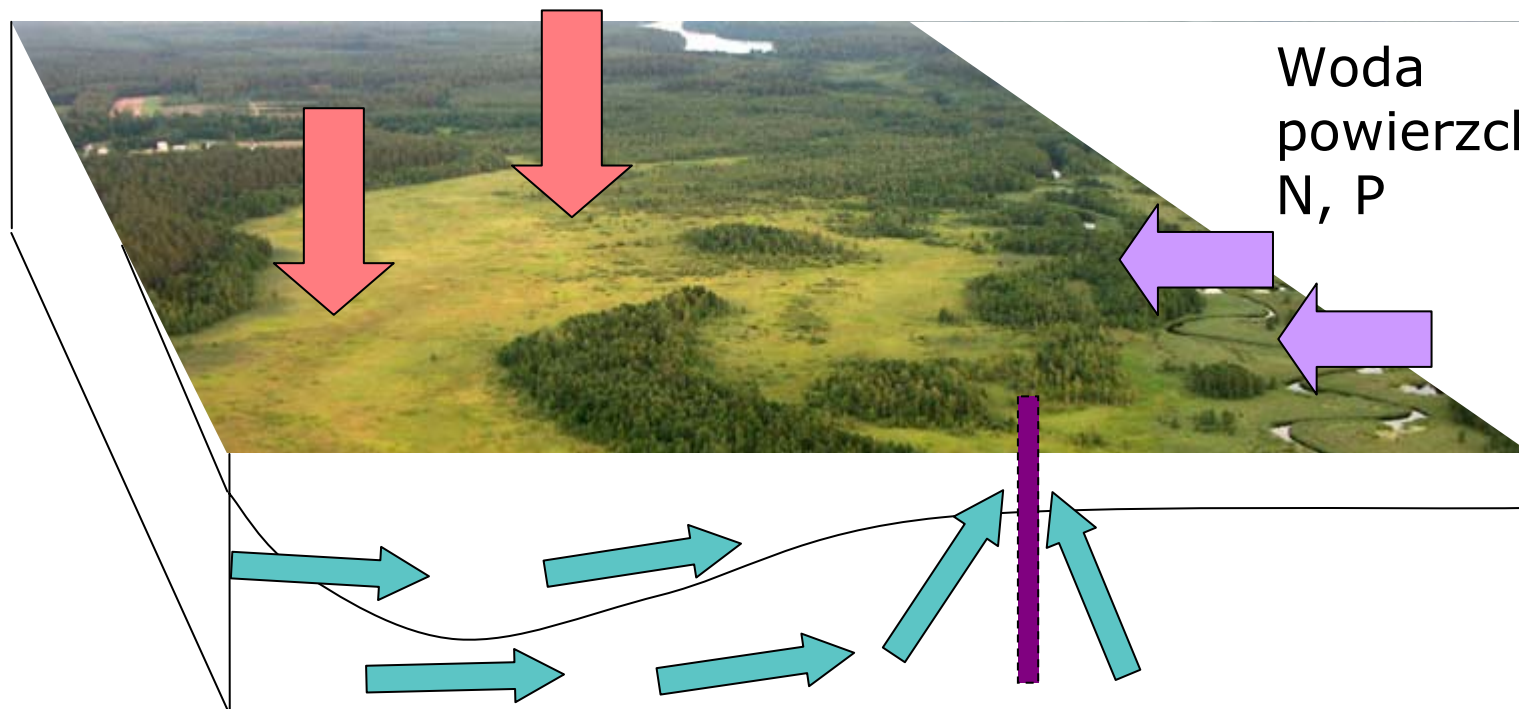
Woda deszczowa H^+

Woda
powierzchniowa
 N, P

Woda gruntowa
 Ca^{2+}, Fe^{2+}

Woda deszczowa H^+

Woda
powierzchniowa
N, P

Woda gruntowa
 Ca^{2+} , Fe^{2+}

Lokalne odwodnienie tymczasowe (na etapie budowy)

- Odpompowywanie wody, zwiększona filtracja pionowa wzdłuż filarów
- Przez okres budowy zmiana przepływu wód w masywie torfowiska
- Szybkim efektem jest zagęszczenie wierzchnich warstw torfu i osiadanie torfowiska – zjawiska nieodwracalne

Trwały wpływ na etapie eksploatacji

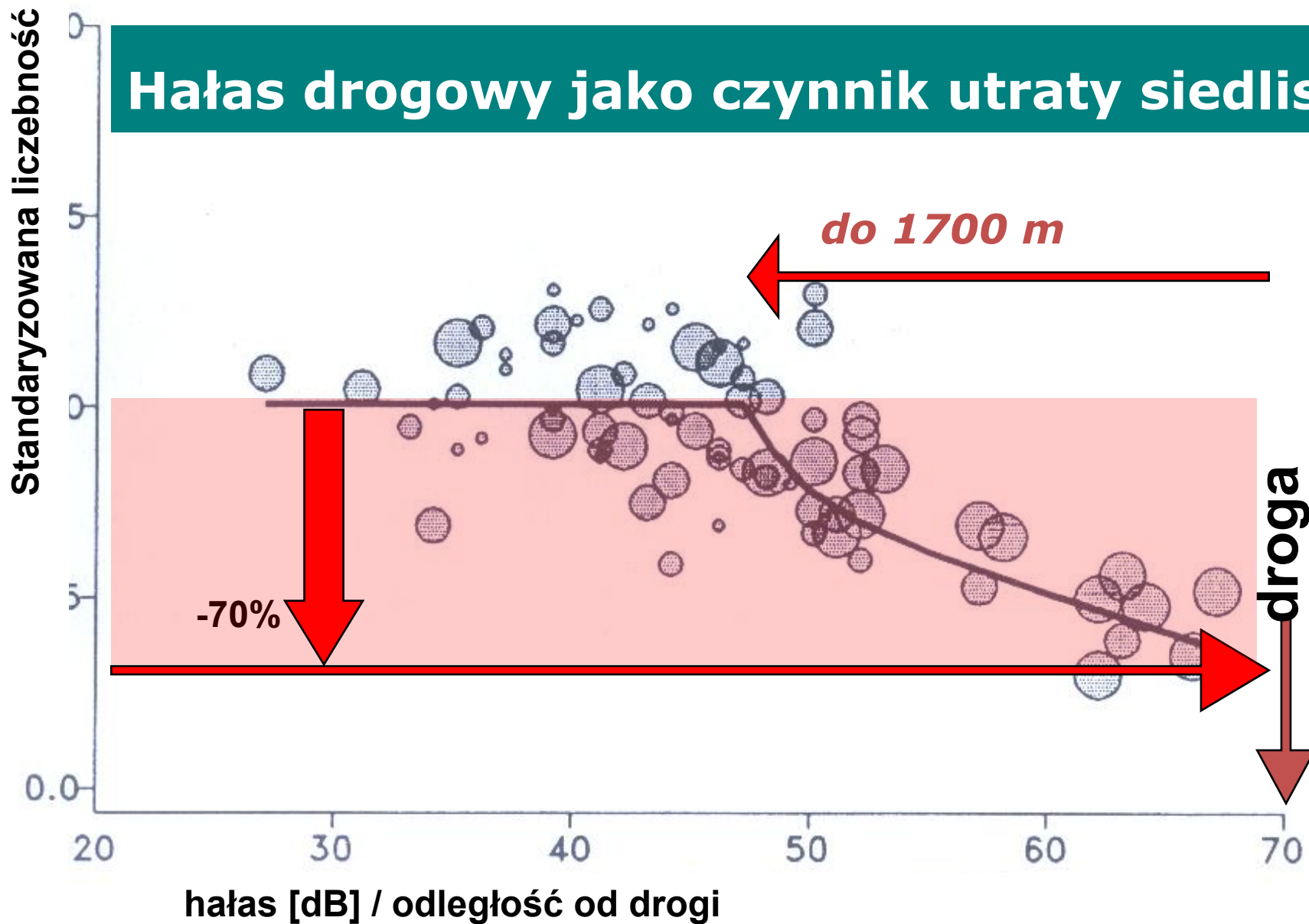
- Podtrzymanie zwiększonej filtracji pionowej wzdłuż filarów estakady (lub podstawy pylonu?);
- Trwała zmiana przepływu wód – eutrofizacja oraz zakwaszenie
- najbardziej zagrożone są mechowiska (siedlisko „torfowiska alkaliczne”), wskutek ekspansji zarówno mszarów ombrotroficznych, jak i eutroficznych szuwarów

Znaczący negatywny wpływ obwodnicy w dotychczasowej lokalizacji

Populacje ptaków - mechanizmy

- **bezpośrednia utrata siedlisk**
- **pośrednia utrata siedlisk – hałas**
- **kolizje z pojazdami**
- **kolizje z wysokimi konstrukcjami**

Hałas drogowy jako czynnik utraty siedlisk

Znaczący negatywny wpływ obwodnicy w dotychczasowej lokalizacji

Populacje ptaków - efekty

- **spadek liczebności populacji gatunków docelowych**
- selektywne działanie poszczególnych czynników na różne gatunki →
przebudowa składu zgrupowania
  - **spadek udziału dużych gat. ptaków**
  - **spadek liczebności małych kręgowców (baza pokarmowa)**
  - **zwiększenie udziału oportunistycznych drapieżników**

Ryzyko poważnych awarii

Wpływ zanieczyszczeń

- Spływy z jezdni
- Skutki odladzania jezdni
- Emisja spalin
  - Substancje toksyczne
  - Eutrofizacja
- Zaśmiecanie
- Wpływ oświetlenia (light pollution)

Znaczący negatywny wpływ obwodnicy w dotychczasowej lokalizacji

Różne konstrukcje – podobne efekty

- **Różne warianty konstrukcyjne**
  - **estakada, most wiszący, tunel**
- Wszystkie, tak lub inaczej, negatywnie oddziałują na kluczowe gatunki i/lub siedliska
- **Efekt ten sam:**
  - **upośledzenie korzystnego stanu ochrony gatunków i siedlisk**
  - **upośledzenie integralności obszaru**
  - **złamanie Dyrektywy Siedliskowej**

>Zła lokalizacja

Alternatywa – spojrzenie makro

- 40 wariantów przebiegu Via Baltica
- Interdyscyplinarny zespół ekspertów
- Analizy uwzględniające:
  - kryteria ruchowo – sieciowe
  - kryteria społeczne
  - kryteria ekonomiczne
  - kryteria środowiskowe

Rysunek 1-1. Warianty przebiegu analizowane na etapie przygotowywania strategii

Alternatywa – spojrzenie makro

Ruch tranzytowy
Suwałki-Ełk-Łomża

Rysunek 3-2. Warianty najlepsze wg oceny zrównoważonej

Alternatywa – rozwiązanie lokalne

- Wariant przez Chodorki

Legenda:

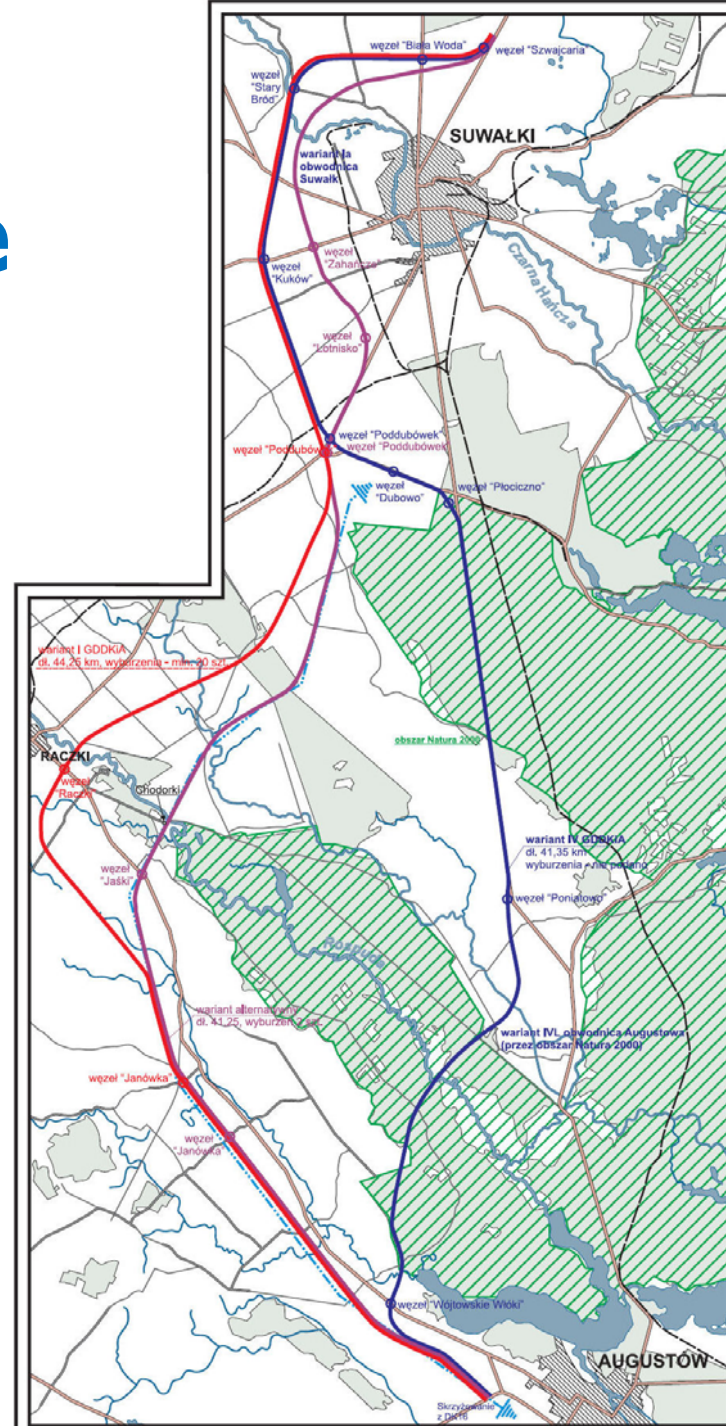
 Wariant alternatywny przez Chodorki

 Wariant 1 przez Raczki

 Wariant 4 przyjęty do realizacji

 Linia wysokiego napięcia

 Obszar Natura 2000

Alternatywa – rozwiązanie lokalne

- Wariant przez Chodorki – zalety:
  - brak negatywnego oddziaływania na obszar Natura 2000,
  - wspólna obwodnica Augustowa i Suwałk,
  - sąsiedztwo linii wysokiego napięcia,
  - pojedyncze gospodarstwa rolne do przesiedlenia,
  - łatwy w wykonaniu i eksploatacji obiekt mostowy,
  - porównywalne koszty budowy

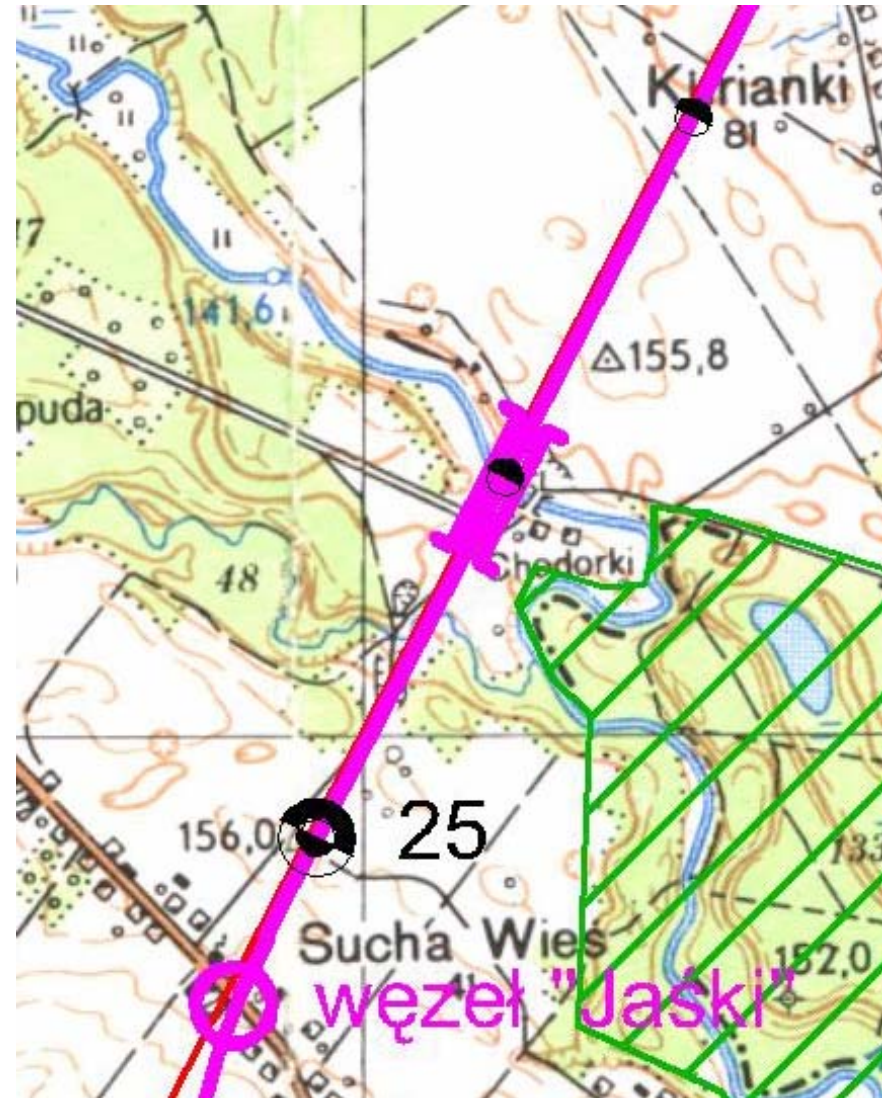
Alternatywa – rozwiązanie lokalne

- Wariant przez Chodorki – czas realizacji:
  - STEŚ – 12 miesięcy,
  - decyzja środowiskowa – 3 miesiące,
  - decyzja lokalizacyjna – 6 miesięcy,
  - projekt budowlany – 12 miesięcy,
  - pozwolenie na budowę – 2 miesiące,
  - przetargi – 4 miesiące,
  - prace budowlane – 24 miesiące,Łącznie: 63 miesiące.

Alternatywa – rozwiązanie lokalne

- Most w Chodorkach:
  - istniejący most, szata roślinna oraz odstąpienia skarp wskazują na możliwość dogodnego posadowienia nowego obiektu mostowego,
  - długość ok. 150 m, 3 przęsła po 50 m,
  - brak wpływu obiektu na migrację zwierząt w dolinie rzeki

Alternatywa – rozwiązanie lokalne

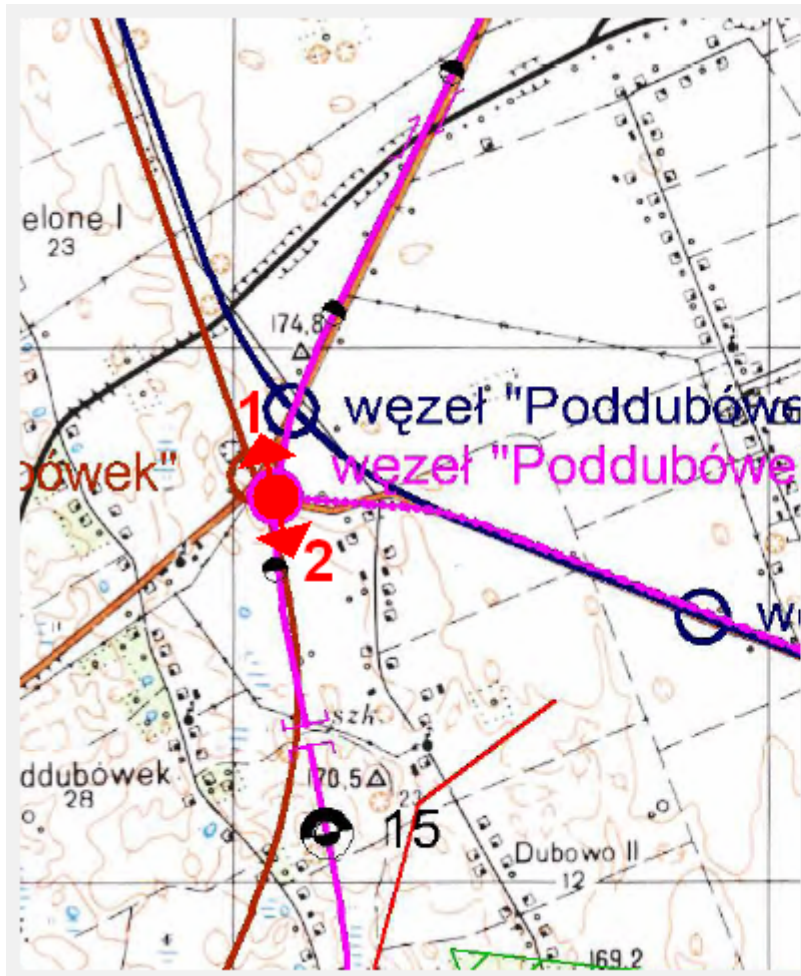
- Wariant przez Chodorki

Alternatywa – rozwiązanie lokalne

- www.siskom.waw.pl/rospuda/foto/dokumentacja-fotograficzna.htm - dokumentacja zdjęciowa wariantu alternatywnego przez Chodorki

Alternatywa – rozwiązanie lokalne – dokumentacja fotograficzna

1. Widok na północ

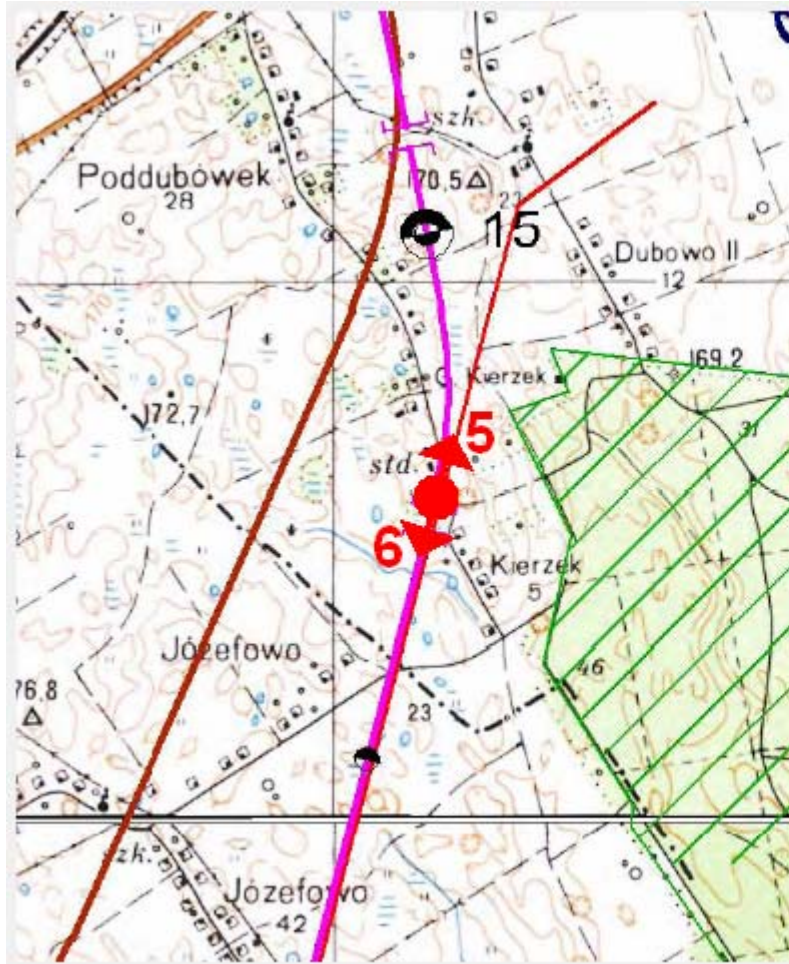

2. Widok na południe

Alternatywa – rozwiązanie lokalne

– dokumentacja fotograficzna

5. Widok na północ

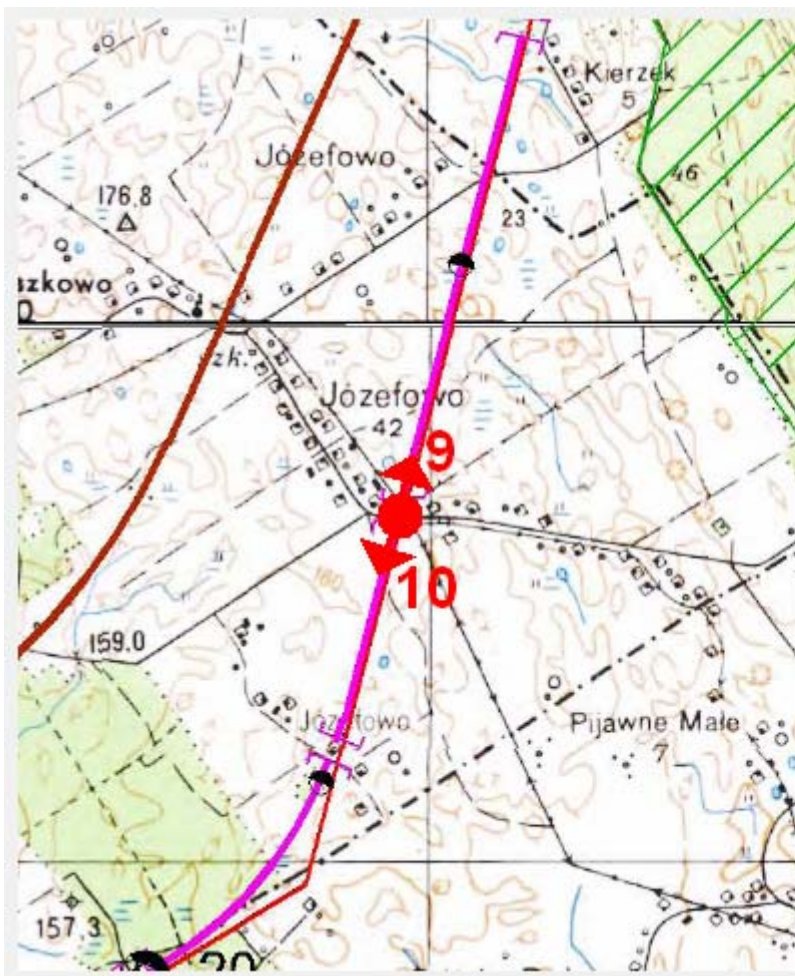

6. Widok na południe

Alternatywa – rozwiązanie lokalne

– dokumentacja fotograficzna

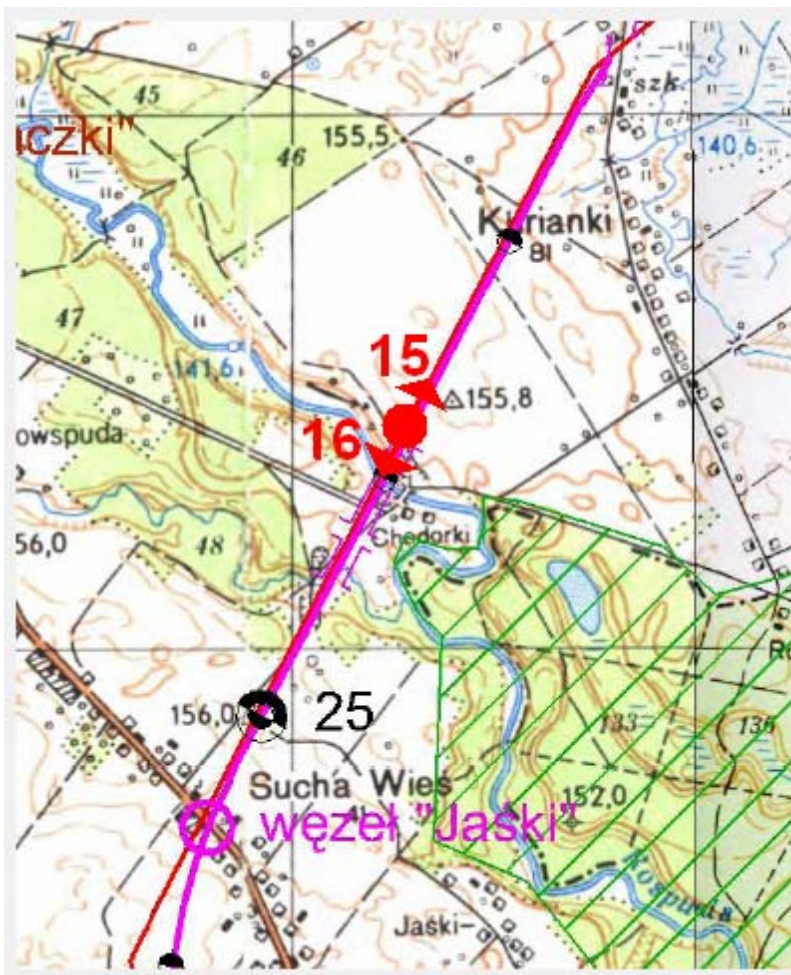
9. Widok na północ

10. Widok na południe

Alternatywa – rozwiązanie lokalne – dokumentacja fotograficzna

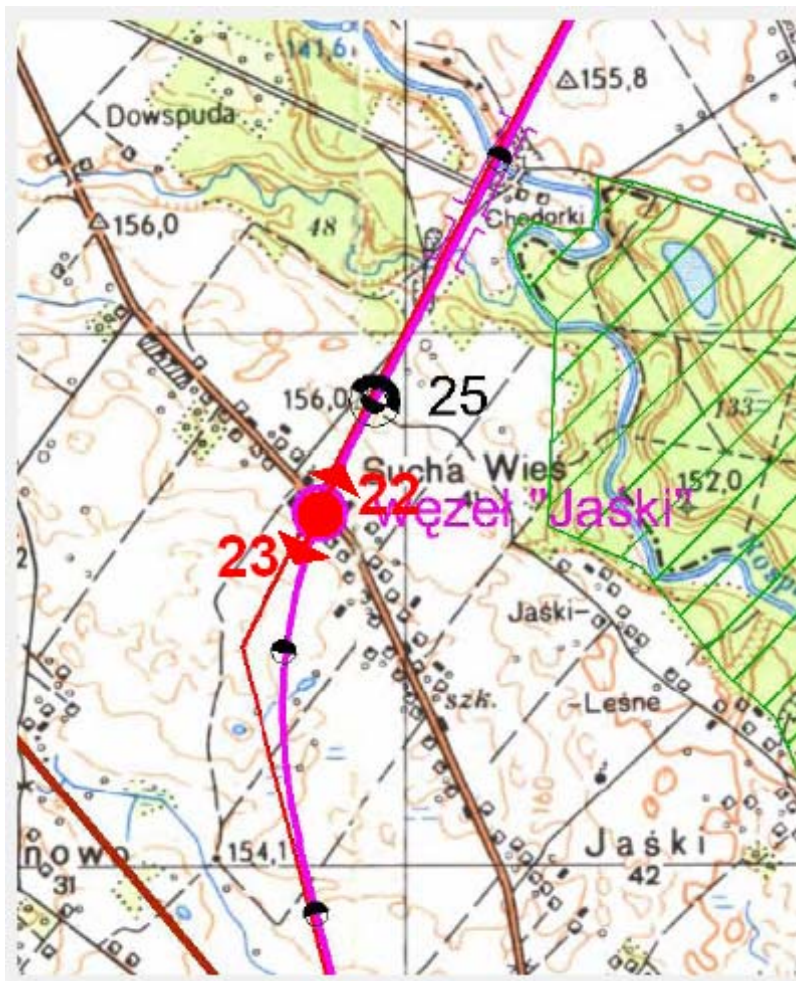
15. Widok na północ

16. Widok na południe

Alternatywa – rozwiązanie lokalne – dokumentacja fotograficzna

22. Widok na północ

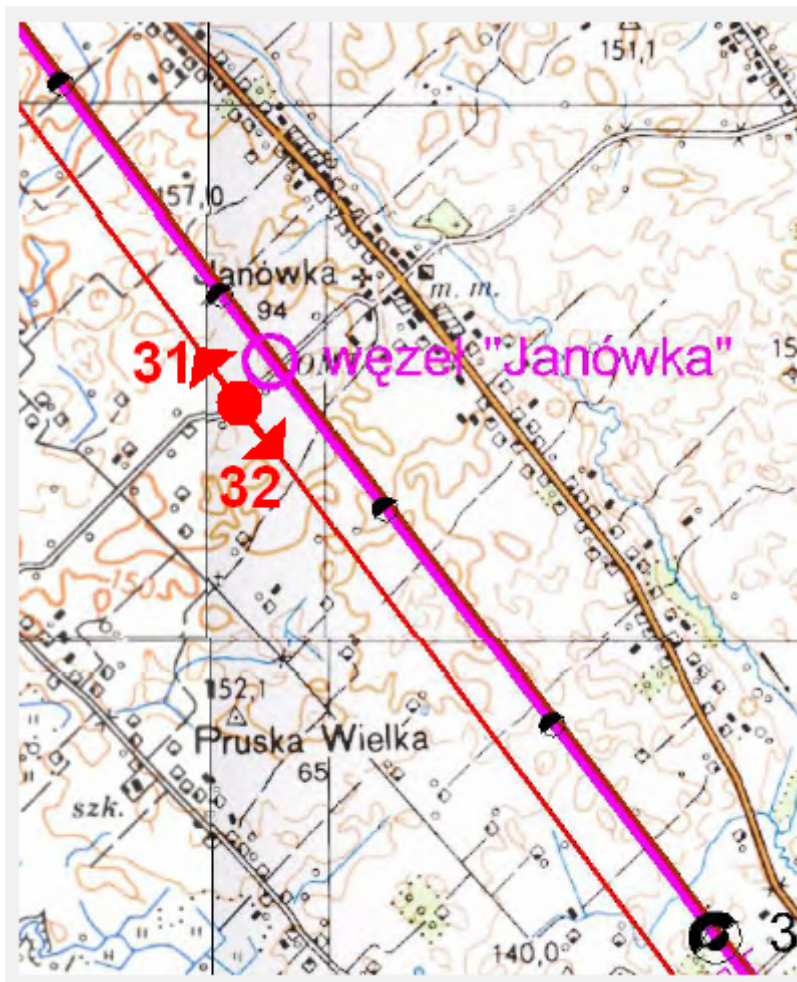
23. Widok na południe

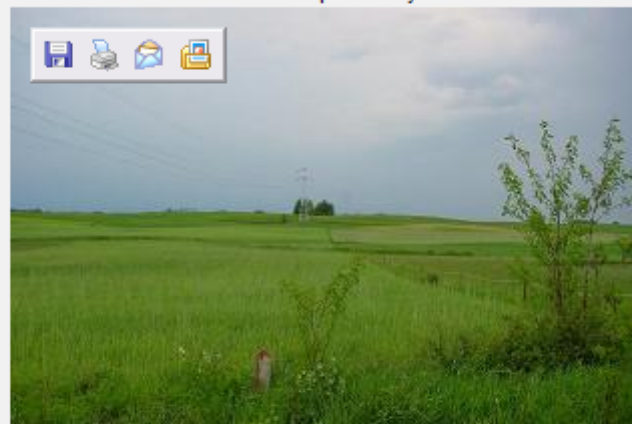

Alternatywa – rozwiązanie lokalne

– dokumentacja fotograficzna

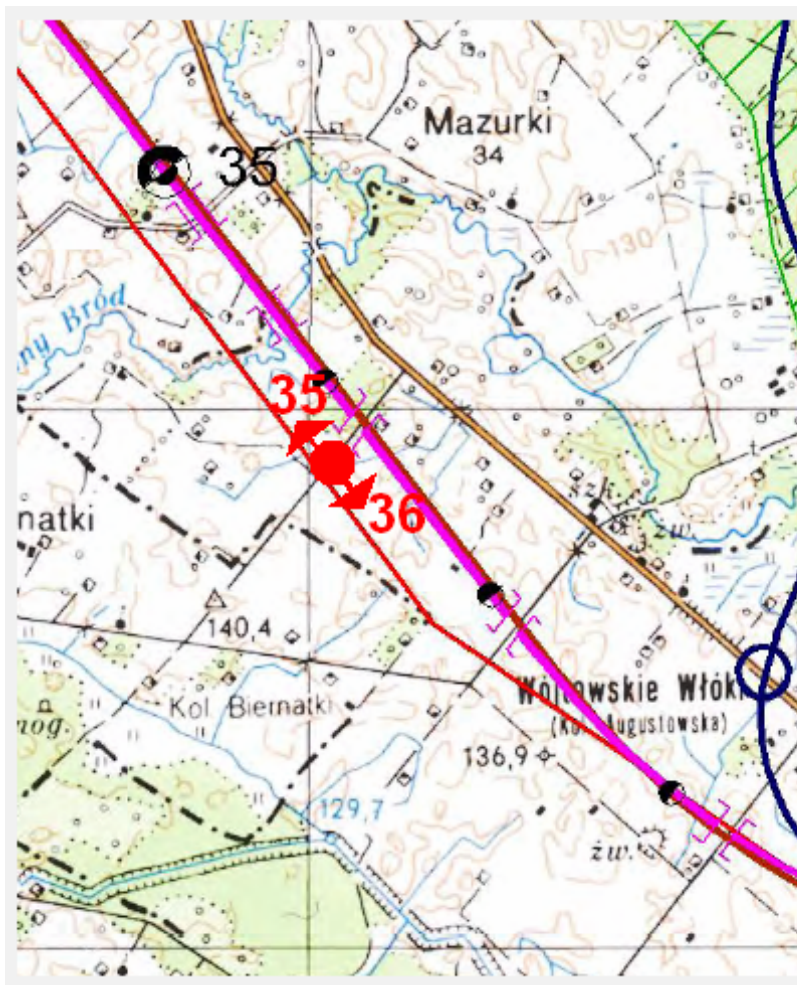
31. Widok na północny zachód

32. Widok na południowy wschód

Alternatywa – rozwiązanie lokalne – dokumentacja fotograficzna

35. Widok na północny zachód

36. Widok na południowy wschód

Dotychczasowe działania w Augustowie dla poprawy bezpieczeństwa muszą być kontynuowane

- dodatkowe światła na skrzyżowaniach
- azyle dla pieszych
- wysepka rozdzielająca pasy ruchu na wylocie do Suwałk
- bardziej widoczne oznakowanie przejść dla pieszych

itd.

Rola NGO's przy stole: kim (nie) jesteśmy

- Nie jesteśmy stroną w negocjacjach
  - prawo ochrony środowiska i wymogi ekologiczne organizmów nie podlegają negocjacom
- Mamy wiedzę o ekologii i prawie ochrony środowiska , którą użytkujemy dla skutecznej ochrony zasobów przyrodniczych
  - pozew KE przeciwko Polsce do ETS
  - pozwy NGO's przeciwko administracji RP do sądów krajowych (3 wygrane)

Rola NGOs przy stole: kim (nie) jesteśmy

- Chcemy rozwoju kraju z poszanowaniem ochrony przyrody
- Jesteśmy tu wszyscy dlatego, że chcemy znaleźć zawczasu dobre rozwiązanie, na okoliczność ewentualnego niekorzystnego wyroku ETS
- Spory o prawdopodobieństwo wygranej/przegranej w ETS = strata czasu

Rola NGOs przy stole: kim (nie) jesteśmy

- Wspólne, partnerskie poszukiwania rozwiązania
  - minimalizującego ryzyko realizacji inwestycji, które mogą okazać się niezgodne z prawem;
  - gwarantującego szybkie bezpieczeństwo dla Augustowa;
  - minimalizującego straty przyrodnicze;
  - zgodnego z prawem ochrony przyrody.

Ocena oddziaływania na obszar N2K

Schemat logiczny

Śmiertelność w wyniku kolizji z pojazdami: **ptaki**

Niektóre gatunki szczególnie wrażliwe

Sowy – do 50% śmierci w wyniku kolizji

Wariant Chodorki a wariant GDDKiA – flora i siedliska

	wariant Chodorki	wariant GDDKiA
długość analizowanego odcinka	27 500 m	550 m
Zagrożone gatunki roślin		
Dyrektywa Siedliskowa UE	0	2
Polska Czerwona Księga	1?	6
Polska Czerwona Lista	4(5?)	10
Rośliny naczyniowe podlegające ochronie gatunkowej		
ochrona ścisła	10	12 (+ 63 gat. mszaków!)
ochrona częściowa	12	4
Siedliska podlegające Dyrektywie Siedliskowej		
priorytetowe	2	1 (+ 1 poza doliną)
niepriorytetowe	7	4 (+ 3 poza doliną)